

Nieuwsbrief leren

Leren en studeren thuis en op school

<http://users.skynet.be/lieven.coppens/nieuwsbrief.htm>

Abonneren? Mail!

Woord vooraf

Op de valreep krijg je nog de nieuwsbrief voor maart. Het was druk de afgelopen periode. Op de website van KlasCement vond ik dit citaat, de moeite om het weer te geven, aangezien het perfect binnen de context van de nieuwsbrief past:

*Als u iets door en door wilt leren kennen,
onderwijs het dan aan anderen.*

T. Edwards

Tevens een gelegenheid om Hans De Four, initiatiefnemer van KlasCement, te bedanken. Hij zorgde er immers voor dat mijn website, waarover ik al lang dacht, uiteindelijk realiteit werd. Het feit dat ik na vier maanden bijna 7500 bezoekers heb, bewijst dat hij gelijk had. Ik kan trouwens iedereen aanraden de vernieuwde website van KlasCement op www.klascement.net veelvuldig te bezoeken.

Meer en meer mensen vragen me hoeveel lezers ik heb. Op het moment dat ik dit schrijf, verstuur ik de nieuwsbrief naar 433 verschillende adressen. Deze adressen zijn van lezers in Vlaanderen en Nederland.

Dank aan Kristien en Elke voor het schrijven in mijn gastenboek. Dit geeft altijd weer een beetje extra motivatie om de website op punt te houden.

Lieven

Het verwerken van sociale informatie en het emotionele begrip van leerlingen met leermoeilijkheden¹ (door Marshall Raskind)

Er is veel bekend over de sociale moeilijkheden waarmee kinderen met leermoeilijkheden te kampen hebben. Onderzoek toont aan dat ongeveer 75% van de kinderen met leermoeilijkheden problemen hebben met sociale vaardigheden (Kavale & Forness, 1996). Kinderen met leermoeilijkheden worden vaak door hun leeftijdsgenoten afgewezen en hebben het moeilijk om vriendschappen te sluiten en te behouden. Op hun beurt leiden deze moeilijkheden tot gevoelens van eenzaamheid, een laag zelfbeeld en soms zelfs depressie.

Deskundigen op het vlak van leermoeilijkheden hebben een aantal oorzaken voor deze problemen onderzocht. Enkele daarvan zijn een laag schools aanzien, gebrekkige mondelinge vaardigheden, tekorten in de niet-verbale communicatie, gelijktijdige psychologische problemen, aandacht- en geheugenproblemen en verstandelijke tekorten op het vlak van het oplossen van sociale problemen. Tot op vandaag is er nog geen eensgezindheid over de exacte oorzaken voor de sociale problemen die door kinderen met leermoeilijkheden ondervonden worden. Meer nog, door de complexe aard van de sociale relaties en de vele

---

¹ This article was originally written in English and appeared on Schwablearning.org. Lieven Coppens bears responsibility for this translation.
© Copyright 2001 – 2005 Schwablearning.org. Reprinted with permission of Schwab Learning. For more information please visit www.schwablearning.org.

factoren die hen beïnvloeden, kan het nog lang duren voor we begrijpen waarom kinderen met leermoeilijkheden dergelijke problemen hebben. Toch blijven onderzoekers de redenen achter dergelijke problemen zoeken, problemen die soms nog meer ondermijnd zijn dan de schoolse problemen die samengaan met leermoeilijkheden.

Onderzoeksgegevens in de kijker

In een poging om ouders te informeren over dit belangrijk, maar vaak verwaarloosd aspect van leermoeilijkheden, heb ik er voor gekozen om een onderzoek dat recent gepubliceerd werd in het *Journal of Learning Disabilities* (januari/februari 2005) – een van de toonaangevende en door deskundigen gecontroleerde tijdschriften op dit vlak – in de kijker te plaatsen (Artikels die aan dergelijke tijdschriften aangeboden worden, worden onderworpen aan een streng controleproces door vooraanstaande onderzoekers om er zeker van te zijn dat elk onderzoek beantwoordt aan de strengste wetenschappelijke criteria). Dit onderzoek erkent de ingewikkeldheid van de sociale interactie en onderzoekt gebieden die nog maar beperkt bekeken werden. Daarenboven getuigt dit onderzoek van een hoge kwaliteit. Ik moet eveneens toegeven dat de sociale aspecten van leermoeilijkheden altijd mijn bijzondere aandacht kregen.

In deze studie onderzochten Nirit Bauminger, Hany Schorre Edelsztein en Janice Morash van de Bar Ilan Universiteit in Israël de verwerking van sociale informatie en de mogelijkheden tot ingewikkeld emotioneel begrip bij kinderen met en zonder leermoeilijkheden. Aan deze studie namen 50 leerlingen met leermoeilijkheden (leeftijd tussen 9 jaar 4 maanden en 12 jaar 7 maanden, 35 jongens, 15 meisjes) en 50 kinderen zonder leermoeilijkheden die overeenkwamen qua graad, leeftijd en geslacht deel.

Het verwerken van sociale informatie (cognitieve processen die de basis zijn van sociale interactie) hebben betrekking op zes stappen (Crick & Dodge, 1994, Dodge, 1986). Deze stappen houden in om het even welke sociale situatie het volgende in:

Het zich inprenten van sociale aanwijzingen (aandacht hebben voor sociale aanwijzingen, zich sleutel informatie herinneren).

Het zich mentaal voorstellen en het interpreteren van de aanwijzingen (betekenis geven aan de aanwijzingen).

Het zich doelen stellen (de gewenste resultaten uitkiezen).

Het zoeken naar mogelijke sociale antwoorden (vanuit de herinnering of het formuleren van nieuwe antwoordmogelijkheden).

Het kiezen van een antwoord (de mogelijke resultaten van verschillende antwoorden evalueren en een geschikt antwoord kiezen).

De gekozen antwoorden uitvoeren en ondertussen het effect ervan opvolgen).

De mogelijkheden om sociale informatie te verwerken, werden in beiden groepen (met en zonder leerstoornissen) gemeten door hun antwoorden te onderzoeken op vragen over een aantal sociale situaties die werden voorgelezen. Zo ging een verhaal over het ongewild beschadigen van het boek van een vriend. Daarnaast werden hun vaardigheid om complexe emotionele situaties, welke ook het begrip van complexe emoties (trots, schuld en verveeld zitten met), gemengde gevoelens, en de gevoelens van anderen omvatten, vastgesteld aan de hand van hun antwoorden op een reeks verhalen, foto's en vragen.

De resultaten van deze studie toonden aan dat kinderen met leermoeilijkheden significante problemen hadden in het verwerken van sociale informatie en het zich inprenten van sociale aanwijzingen, minder oplossingen zagen voor problemen, minder geschikte antwoorden kozen, minder sociale doelen hadden en problemen om doelen te verbinden met het kiezen van het juiste antwoord. Daarboven vertoonden kinderen met leermoeilijkheden consistente problemen bij het begrijpen van complexe emoties en in hun mogelijkheden om tot een hoger emotioneel begrip te komen, zoals het begrijpen dat twee tegenstrijdige gevoelens (vb. liefde en haat) tegelijkertijd kunnen gevoeld worden. De onderzoekers suggereren dat deze moeilijkheden een verklaring kunnen vormen voor de sociale problemen en de lage sociale status van kinderen met leermoeilijkheden. Toch onderstrepen de auteurs dat het nog onduidelijk is of deze problemen het gevolg zijn van een ontwikkelingsvertraging, een "kern" socio-emotioneel tekort, of van hun beperkte sociale ervaringen doordat ze door hun leeftijdsgenoten verworpen worden. Alleen verder onderzoek kan dit ophelderen.

De auteurs van deze studie geven aan dat hun resultaten gevolgen hebben voor programma's die de sociale vaardigheden van kinderen met leerproblemen trainen. Ze benadrukken de nood aan interventiemodellen die training in sociale cognitieve processen (vb. het begrijpen van verbale en niet-verbale aanwijzingen), en sociaal en emotioneel begrip omvatten. Daarenboven benadrukken ze dat interventies het begrijpen van

sociale contexten en inlevingsmogelijkheden om inzicht te verwerven in de perceptie van anderen van sociale gedragingen tot doel moeten hebben. Dit zou bijvoorbeeld kunnen inhouden dat men sociale interacties op de speelplaats leert "lezen" die er kunnen toe leiden dat kinderen beginnen te vechten, evenals het begrijpen van de verschillende perspectieven van alle kinderen die er bij betrokken zijn.

Een en ander op een rijtje

Het is een kritisch punt om te onderlijnen dat de resultaten van onderzoek naar de training van sociale vaardigheden bij kinderen met leerproblemen enigszins teleurstellend zijn. Meer nog, onderzoek heeft niet aangetoond dat deze trainingen resultaat hebben. Toch zijn er een paar veelbelovende onderzoeken die stilaan positieve effecten beginnen te vertonen. Als nieuwe onderzoeken zoals wat hier werd toegelicht de geheimen van de sociale moeilijkheden die kinderen met leerproblemen hebben, ontsluiten, dan zullen we in een betere positie zijn om effectieve trainingsprogramma's voor sociale vaardigheden uit te werken.

Hoewel dit onderzoek niet "alle antwoorden" geeft (wat ook niet mag verwacht worden), is het toch een belangrijke bijdrage tot de inspanningen om de sociale interacties van kinderen met leerproblemen te begrijpen en de manieren te ontdekken om er voor te zorgen dat deze kinderen een gelukkig en geslaagd leven krijgen.

Over de auteur

Marshall H. Raskind, Ph.D. is de directeur voor onderzoek en speciale projecten bij Schwab Learning. Hij spreekt geregeld op internationale conferenties over leerproblemen en is de auteur van een groot aantal publicaties over leerproblemen. Hij is bekend voor zijn onderzoek naar ondersteunende technologie en zijn longitudinale studies die leerproblemen doorheen het hele leven volgen.

Andere bronnen

CRICK N.R. & DODGE K.A., A review and reformulation of social information processing mechanisms in children's social adjustment. Psychological Bulletin, 1994, 115, pp.74-101

DODGE K.A., A social-information processing model of social competence in children.

In:

PERLMUTTER M. (ed), Minnesota Symposium in Child Psychology (Vol 18, pp. 77-125). Hillsdale, NJ: Erlbaum, 1986.

KAVALE K.A., FOMESS S.T., Social skills deficits and LD: A meta-analysis. Journal of Learning Disabilities, 1996, 29, pp.226-237.

Signalement

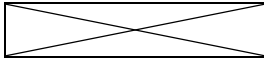
Op <http://fms.antics.co.uk/dyscovery/uniform/centre.htm>, de website van *The Discovery Channel* vond ik heel interessante informatie over ontwikkelingsdyspraxie. Het gaat hier over een achttal zeer concrete artikels die het fenomeen toegankelijk maken voor ouders en leerkrachten.

Eerst en vooral zijn er een viertal criterialijsten die de ontwikkelingsdyspraxie in vier leeftijdsfasen toelichten aan de hand van de verschillende ontwikkelingsgebieden waarop er iets merkbaar kan zijn, in het bijzonder:

- Sociaal.
- Grofmotorisch.
- Fijnmotorisch.
- Taalvaardigheid.
- Perceptie en redeneren.

Uitgezet in een tabel komt men zo tot een overzicht van criteria dat er als volgt kan uitzien:

	Voorschoolse leeftijd	Peuters en Kleuters	Lagere school	Secundaire school
Sociaal				Algemeen
Grofmotorisch				
Fijnmotorisch				
Taalvaardigheid				
Perceptie en redeneren				

Wordt in deze leeftijdscategorie uitvoerig besproken!

Deze lijsten worden dan telkens nog aangevuld met zeer concrete tips voor ouders en leerkrachten afzonderlijk.

Los daarvan zijn er nog drie zeer interessante lijsten die geschreven zijn voor de leerkrachten van kleuter-, lager en secundair onderwijs. Deze zijn geschreven naar de specifieke klaspraktijk en daardoor tegelijkertijd beperkter maar gespecialiseerder dan de vorige.

Wat ik echter vooral in de schijnwerper wil plaatsen is de fiche *Changing to secondary school*. Ik citeer de inleiding op deze fiche:

The difficulties that occur with secondary school children can be partly related to the age and stage they are at. All adolescents have to go through both physical and emotional changes. For many this roller coaster is hard enough. With other problems on top of this, it can be a time when behavioural problems emerge as well.

They may have had a difficult time and have struggled through junior school. Their self-esteem may now be at an all time low and the stress of moving to a larger school may bring a new set of problems for them. They may still have fine motor control problems that affect their handwriting. The social difficulties that they had when younger may even be greater at this time when peer group acceptance is under pressure and so crucial to the way teenagers feels.

The teenager may feel that education has failed them and that teachers don't understand that they have been trying their hardest over the years. They may start to feel that it is not worth trying and want to show their frustration in disruptive behaviour in school as well as at home.

In deze fiche worden heel wat tips en verklaringen gegeven voor deze problematiek op het niveau van het secundair onderwijs.

Ik belicht de inhoud van deze fiches bewust niet: de inhoud is te uitgebreid en te condens om nog meer samen te vatten. Ik verwijs graag naar <http://fms.antics.co.uk/dyscovery/uniform/shop/freefactsheets.htm> waar je de acht fiches gratis van het web kunt binnenhalen. Zeker de moeite waard en een must voor de orthotheek van iedere lagere en secundaire school!

Website in de kijker

Op <http://www.mathematicalbrain.com>, de website van Brian Butterworth, is er heel wat interessante informatie te vinden over wiskunde en wiskunde-problemen.

In een van mijn volgende nieuwsbrieven kom ik er zeker op terug. Geïnteresseerden kunnen alvast een kijkje nemen op de website zelf.